

Wandelen in De Rips

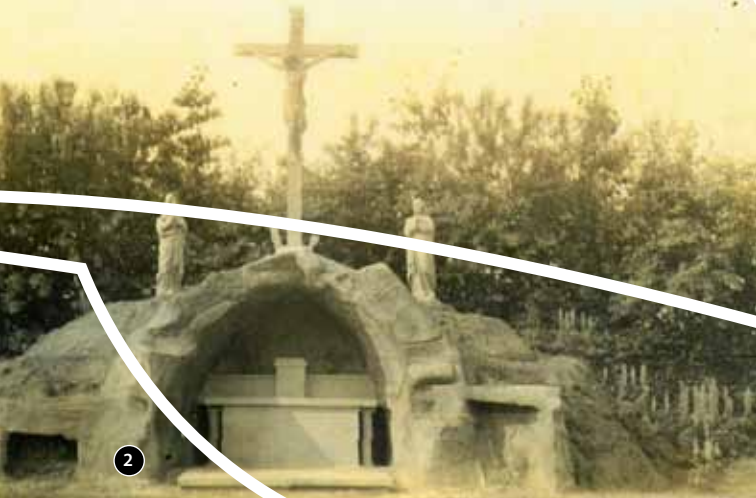

GEMERT-BAKEL

heerlijkhistorisch

1

2

3

4

5

6

In deze wandeltocht willen wij u De Rips en schitterende omgeving tonen. We lopen hierbij door het dorp, prachtige bossen en over eeuwenoude wegen.

Startpunt Bosmuseum

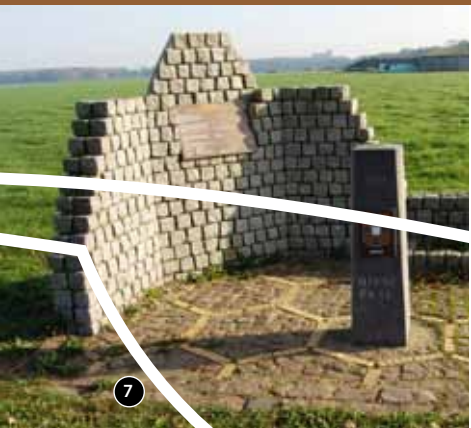
Ons vertrekpunt is vanaf het **Bosmuseum A)** over de rotonde richting Oploo, de Ripsestraat in.

Na de Viersprong gaan we bij de Lambertweg rechtsaf. Links op de hoek staat een dubbele **"Witte Arbeiderswoning" B)** waarvan er 12 stuks zijn gebouwd in 1922. We gaan vervolgens links de Meester Hertsigstraat in. Direct na het kerkhof aan uw linkerzijde gaan we weer links het grindpad in en zien op het kerkhof de traditionele **Calvarieberg C)** die voorzien is van een uniek altaar voor deze regio. **Rechts de nieuwe kerk. D)** en het dorpsplein met gemeenschapshuis D'n Eik, nieuwe MFA school De Klimboom en voor het appartementencomplex staat de bronzen beeltenis van de Peelwerker de **"Pionier" E)** Deze staat symbool voor de noeste werkers van het eerste uur in landbouw en bosbouw die de aanzet gaven tot de ontwikkeling van De Rips.

De moderne kerk is gebouwd in 1965 ter vervanging van de voormalige kerk die vanaf 1922 aan de Ripsestraat heeft gestaan. De kerk heeft een uniek zadeldak met houten spanten. De klokkentoren is los van de kerk geplaatst. Indien U de kerk en de Pionier wilt bezoeken loopt u ca 75 meter naar rechts voor de kerk door, hier staat het standbeeld, en ga naar de vorige plaats terug.

Daarna, gaan we voor de hertenwei links en na 20 meter weer rechts. We lopen nu door het Kerkhofpad. Dit laantje werd vroeger, toen de kerk nog aan de Ripsestraat stond veel door kerkgangers gebruikt. Tevens liepen de processies hierdoor. Aan het eind, op de Ripsestraat gaan we rechts. Aan de rechterzijde passeren wij de voormalige **Pastorie F)** (huisnr.22) welke eveneens in 1922 is gebouwd. Terwijl we de Ripsestraat blijven volgen zien wij links **Boerderij "De Rips" G)** uit 1875 waarvan de cijfers op de voorgevel staan. Rechts tegenover ligt de witte **"Schoolmeesterswoning" uit 1922. H)** (huisnr. 30)

Bij supermarkt Baltussen, de **dorpswinkel annex postkantoor in De Rips, gebouwd in 1923 I)** lopen we links de Oude Rips in. Aan de rechterzijde komen we langs het infopaneel van het voormalige **Rijkswerkkamp. J)** Na 50 meter slaan we rechts het bospad in en lopen tot einde bos en gaan dan rechts richting de Lelianahoeve. We draaien voor de harde weg, Oploseweg geheten, links het fietspad op en lopen tot de volgende kruising waar we links af gaan over de grindweg richting boerderij de **Sparrenhof. K)** Destijds was het de laatste boerderij die op de landerijen van de ontginnersfamilie Roelvink verrees en in eigendom is van de familie Ypma. Einde weg voor weilanden rechts.

Daarna op de T splitsing links. Geniet hier van het prachtige uitzicht over de landerijen.

Eerste kruising links. U loopt nu op een van de oudste wegen door de **Aarlesche Peel** die voorheen aan de gemeente Aarle-Rixtel toebehoorde en in bezit is bij Brabants Landschap. Na 300 m. komt men op een kruising van vijf (3) oude zandwegen met de herplaatste **“Oude Handwijzer” met infopaneel L**). Hierop wordt de geschiedenis en de situatie van toen en nu uitgelegd. We blijven op deze kruising de weg volgen richting “Boekel”. Dit is een van de oude wegen met aan weerszijden prachtige beukenbomen. We volgen dit pad totdat we aan een T-splitsing komen. Vroeger liep de weg hier rechtdoor het veld en kwam uit bij de Gemertse Bovenpaal, maar dat gedeelte bestaat niet meer. We slaan hier dan ook links af. Na enige tijd lopen wordt dit paadje steeds smaller. Helemaal op het eind komen we bij een slootje. We moeten dit slootje oversteken en gebruiken hiervoor het bruggetje.

We staan nu op de Grensweg. Om het voormalige heidegebied is hier vroeger veel gevochten. Er werd gestreden tussen de gemeenten Gemert en Bakel en op last van Karel de V werd in 1544 de definitieve grens vastgesteld en werden er grenspalen herplaatst. De palen hebben allemaal een naam. Als we hier rechts af zouden gaan dan komen we na ongeveer 1 km. bij de Gemertse Boven paal en verderop de Bunthorst paal. Maar dat doen we niet. We gaan links af en lopen in de richting van de **Ripse paal. M**).

Hier is ook het rustpunt van de route met zijn vergezichten. De Ripse paal is in 2000 vernieuwd en op de plaquette krijgt u een idee van de ligging van de palen en grenzen door de jaren heen.

In het straatwerk is een honingraat motief verwerkt wat verwijst naar de korven met de bijen in deze streek destijds.

Goed uitgerust vervolgen we onze weg. We lopen nu tot aan de “Middenpeelweg”. De lopers van de 8 km. route gaan hier links af en volgen de Burgemeester Wijtvlietlaan en komen langs de **Gertruda Hoeve hetgeen een Rijksmonument is. N**), 50 m. verder komt men langs het **Lancaster-Burgemeester Wijtvlietmonument O**) met overzichtskaart van alle crashes in Gemert-Bakel tijdens de Tweede wereldoorlog. Bij de rotonde steekt u over waar rechts het Bosmuseum staat als start en eindpunt van onze wandeling.

Lopers van de 10 km route steken **VOORZICHTIG** de Middenpeelweg over en komen op het bospad met de naam Langs de Palen. We lopen nu het natuurgebied het **“Beestenveld” P**) in. Dit prachtige bos is destijds aangelegd voor de houtproductie en is in bezit bij Staatsbosbeheer.

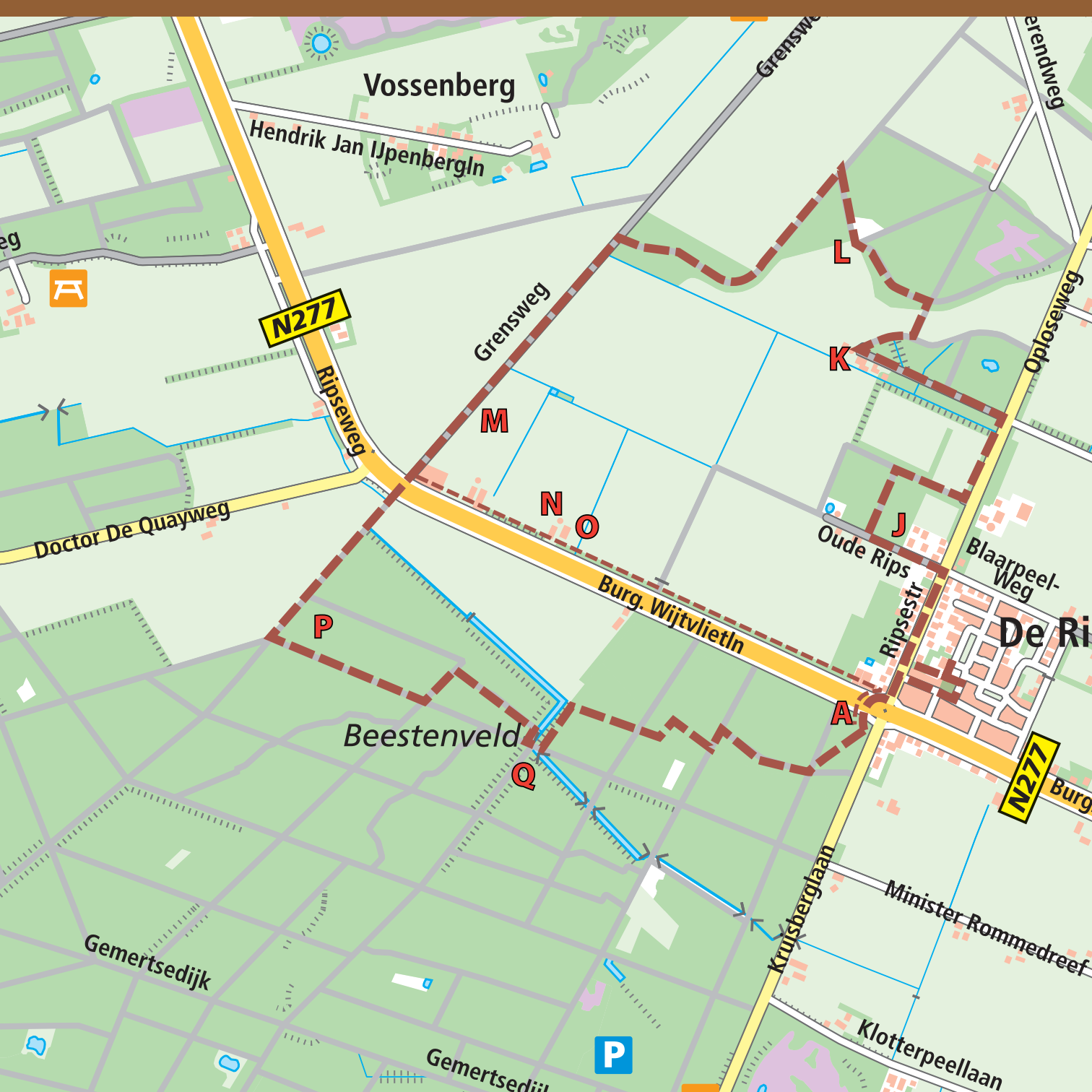
Nadat we de watergang Koordekanaal (links) en Peelseloop (rechts) zijn overgestoken gaan we op het derde bospad oftewel de eerste kruising links, die Petruslaan heet. Vervolgens op de eerste kruising, genaamd “Henrie-Allee”, gaan we links af en na 100 meter gaan we rechts. We lopen nu door een prachtig stil natuurgebied en komen uit bij de stuw van het **Koordekanaal Q**). Hier gaan we rechts, steken het kanaal over slaan meteen haaks links af en blijven het kanaal aan de linkerkant volgen richting de landerijen aan de Middenpeelweg. Voor de landerijen op het einde van de weg gaan we rechts het bospad in. Dit pad blijven wij volgen, steken een kruising over en worden dan opgevangen door de gemarkeerde wandelroute van gele palen. Tenslotte komen we weer bij het Bosmuseum wat eveneens het einde van de tocht is.

De wandeling loopt over het grondgebied van Natuurmonumenten en Brabants Landschap waarvoor beide toestemming hebben gegeven.

GEMERT-BAKEL

heerlijkhistorisch

Vossenberg

Hendrik Jan IJpenbergl

N277

Grensweg

Ripseweg

M

N

O

L

K

Oude Rips

Blaarpeel-Weg

De Ri

P

Burg. Wijtvieth

Ripsestr

Beestenveld

A

N277

Burg

Gemertsedijk

Gemertsedij

P

Kruisberglaan

Minister Rommedreef

Klotterpeellaan

Beschrijving van de foto's

- 1 Ploegen Beestenveld
- 2 Calvarieberg 1936
- 3 Boerderij De Rips
- 4 Ripse arbeiderswoningen
- 5 Schoolmeesterswoning Hertsig
- 6 Heilig Hartbeeld en de pastorie
- 7 De Ripse Paal
- 8 Lancaster-Wijtvliet monument
- 9 Handwijzer Aarlese Peel
- 10 Koordekanaal Beestenveld
- 11 Johan Bellemakers en bosarbeiders
- 12 De nieuwe kerk
- 13 Nat gras
- 14 Pionier De Rips

Beschrijving plaatsen bij wandelroute: Wandelen in De Rips

A) Bosmuseum De Rips 2008

Bosmuseum De Rips is in 2008 gebouwd om de bijzondere ontstaansgeschiedenis van de bossen en het dorp De Rips te vertellen. Door middel van landkaarten, foto's en teksten wordt op 26 themapanelen verteld, hoe het gebied veranderde van een landschap dat bestond uit kale woeste gronden, heide en stuifduinen naar een florerende dorpsgemeenschap omzoomd door vele bossen.

B) Witte arbeiderswoningen 1922

De twaalf dubbele Witte Arbeiderswoningen waren in 1921-22 de basis voor het nieuwe dorp De Rips. Zij werden gebouwd door de nieuw opgerichte woningbouwvereniging. De huizen waren aanvankelijk met riet gedekt en werden gehuurd door arbeiders die vanaf dat moment hun vaste werkplek dichterbij huis kregen. Ze waren opgezet als keuterboerderij met 30 are grond voor verbouw van o.a. graan en stro voor de twee varkens en koe of geit. Deze stonden in de achterhuisstalling en werden gebruikt voor eigen gerief en slacht om zo veel mogelijk te kunnen voorzien in het eigen levensonderhoud.

C) Calvarieberg 1936

Omdat er in 1936 nog geld over was van een opgeheven naaiking besloot de pastoor dat er een Calvarieberg gebouwd kon worden. Dit ging met vereende krachten van de boeren uit de Peel die het zand aanvoerden en o.a. Cees Hagenaars die het unieke altaar metselde in de berg. De beelden werden aangekocht en tot de eind zestiger jaren was op het kruis ook nog een Christus corpus aanwezig. Het altaar werd gebruikt bij de jaarlijkse processies maar ook het Plechtig Lof werd er gehouden. In 2004 heeft een renovatie plaats gevonden en is de Calvarieberg opnieuw plechtig ingewijd.

D) Kerk Heilige Margaretha- Maria Alacoque 1965

Na de "Beeldenstorm" en vernieuwingsdrang in de zestiger jaren is deze moderne kerk gebouwd in 1965. Zij is ontworpen door

L.C. van de Lee en voorzien van een uniek zadelvormig dak. In de losstaande betonnen klokkentoren hangt nog de klok uit de voormalige kerk. Deze kerk is in de plaats gekomen van de kerk uit 1922 die is afgebroken aan de Ripsestraat omdat deze destijds te klein was geworden voor de zondagse kerkgang en een nieuwe kerk bouwen was goedkoper dan de eerste verbouwen. De financiering werd voor een groot deel geregeld door bouwpastoor van Laarschot die allerlei acties op touw zette waardoor de gelovigen veelal het benodigde geld bij elkaar brachten.

E) De Pionier kunstwerk 1994.

Het kunstwerk de Pionier is op 3 juni 1994 onthuld voor de voormalige Rabobank als dank voor haar 65 jarig bestaan. Vanwege de opheffing van het bankgebouw is het kunstwerk onlangs naar deze plek verhuisd. Het is ontworpen en gemaakt door Toon Grassens uit Gemert en geeft de symboliek weer van de noeste Peelwerkers die in de landbouw en bosbouw hun kost verdienden om de ontwikkeling in gang te zetten van het huidige dorp De Rips. In de beeltenis wordt duidelijk de boer en bosarbeider herkend. Op de plaquette staan de veelzeggende woorden:

De bosarbeider met zijn zaag, de boer met zijn zicht, hebben bij de ontginning van de Rips zwaar werk verricht.

F) Pastorie De Rips 1922 (huisnr. 22)

In 1922 werd naast de kerk, die nu verdwenen is, deze majestueuze Pastorie gebouwd. Dit gebeurde in opdracht van de Priesters van het Heilig Hart op de toen nog open heide. Opmerkelijk, want bijna alle huizen voor het nieuwe dorp moesten ook nog gebouwd worden. De kerk was opgezet om een katholieke gemeenschap te vormen als tegenhanger van de Protestants gezinde grootgrondbezitters in de buurt. Deze grote pastorie was ook lang het opleidingscentrum voor jonge mannen die hier hun "Late Roeping" priesteropleiding genoten en is nadien is deze in particuliere handen gekomen en heeft in diverse vormen dienst gedaan.

G) Boerderij De Rips 1875 (huisnr.15)

Het jaartal 1875 staat in ijzeren cijfers op voorgevel van boerderij De Rips en was dan ook de eerste boerderij die aan de zandweg van Milheeze naar Oploo gebouwd werd. Herman Antonie Huyskes gaf hiervoor de opdracht nadat hij van de Gemeente Helmond de aangrenzende 402 ha woeste heidegronden gekocht had. Hij verpachtte de boerderij aan de familie van der Heijden die er in opdracht een schapenboerderij heeft opgezet en een aanvang nam met het ontginnen van de heide, dit echter zonder groot resultaat. In 1884 stierf H.A.Huyskes en zijn erfgenamen probeerden het gehele bezit bij opbod te verkopen. De tijden waren echter slecht en er werd bij inzet slechts f 3800,= geboden. Na 10 jaar investeren bedroeg dit slechts een vierde deel van de totale kosten van deze onderneming. De verkoop ging toen dan ook niet door maar kreeg in 1899 wel zijn beslag. In 1909 kwam hier namens de Heidemij bedrijfsboer Johan Bellemakers wonen die er een modelboerderij van maakte.

H) Schoolmeesterswoning 1922 (huisnr. 30)

De Schoolmeesterswoning uit 1922 werd bewoond door de eerste hoofdonderwijzer P. Hertsig met zijn gezin. De nieuwe school die in hetzelfde jaar gebouwd werd stond rechts naast de meesterswoning maar is nu verdwenen. Links van de meesterswoning staat een soortgelijk huis hetgeen bewoond werd vanaf 1922 door oprichter/ontginner Johan Bellemakers. Na meester Hertsig heeft hier lang hoofdonderwijzer Gerard Huvenaars met zijn gezin gewoond tot de school werd afgebroken en een nieuwe werd gebouwd aan het huidige dorpsplein. Zelfs deze school is al weer afgebroken en sinds 2012 is hier de nieuwe MFA school De Klimboom gekomen.

I) Postkantoor 1923 annex Dorpswinkel

Frans Fransen met familie kwam in 1923 hier wonen als kantoorhouder van de P.T.T. en tevens postbode. De post werd in Helmond opgehaald voor Bakel Milheeze en De Rips. Toen de bouw van Missiehuis Christus Koning in de Rips niet doorging vanwege de slechte verbindingen werd door deze tegenvaller het

postkantoor opgeheven en werd slechts een poststation. De post kwam voortaan vanuit Oploo. Hierdoor nam Franssen in 1924 het besluit om hier ook een dorpswinkel te beginnen in levensmiddelen, voer, meel, granen. Maar ook in olie voor de olielampen en later ook in kleingoed, textiel en garens. De supermarkt is dan ook al 90 jaar in familiebezit en heeft diverse wijzigingen/formules meegemaakt in de loop der jaren.

J) Rijkswerkkamp De Rips 1940

Hier lag het nu verdwenen Rijkswerkkamp De Rips. In de volksmond "Chinezenkamp" genaamd. Het complex werd gebouwd vanaf eind 1940 en was aanvankelijk gebouwd voor de opvang en tewerkstelling van werkelozen. Het bestond uit een zestal houten gebouwen waarin in 1941 een 120 tal Chinezen in werden ondergebracht die als zeelieden de geblokkeerde haven van Rotterdam niet meer konden verlaten. De Chinezen werden tewerk gesteld in de bossen en ontginningen.

Op het einde van de oorlog heeft het nog gediend als een commandopost van de Engelsen en een hospitaal. Na de oorlog was het een opleidingskamp voor oorlogsvrijwilligers die naar Nederlands Indië uitgezonden werden.

K) De Sparrenhof

De Sparrenhof is gebouwd in 1959 en was de laatste boerderij die verrees op de ontginningsgronden van de gebroeders Roelvink. De houten veestalling is nog origineel maar het woonhuis met rieten kap is nieuw herbouwd. De boerderij is in bezit bij de familie H.Ypma. De families Roelvink waren de grootgrondbezitter c.q. ontginners van dit deel van De Rips en een groot deel van Oploo.

L) Oude Handwijzer in de Aerlesche Peel.

De naam Aerlesche Peel stamt af van het feit dat de gemeente Aarle-Rixtel hier bezittingen verkregen had bij de verdeling van de Bakelse Peel in 1864. Voorheen was dit gebied namelijk in gezamenlijke handen van de gemeenten Aarle, Beek, Helmond en Bakel waar tot 1864 niets geregeld was wie, waar heide kon plaggen, bijenkorven zetten of turf steken. Hierdoor kwamen er

voorheen ook steeds “burenruzies” voor. De handwijzer op dit kruispunt was vroeger zeer belangrijk. Hier kruisten een vijftal eeuwenoude zandwegen die de doorgang door de eenzame Peel mogelijk maakten. Op de topografische kaart van 1850 werd op deze plaats al een Oude Handwijzer vernoemd die de weg wees naar Deurne, Gemert, Boekel en Oploo. De vijfde weg liep naar het toenmalige gebied de Joodenpeel waar turf gestoken werd.

M) Ripse Paal 1544-2000

De Ripse Paal is een grenspaal die al vernoemd werd in 1544 en op vele kaarten vanaf 1669 is ingetekend. In 1875 kocht H.A. Huyskes aan de Ripse Paal 402 ha woeste heidegrond van de gemeente Helmond die deze gronden verworven had in 1864 bij de verdeling van de Bakelse Peel. De Gemeente Helmond verbond aan de gronden de nieuwe naam De Rips, waarschijnlijk vanwege het feit dat de grenspaal het enig kenmerkende object was aan het zojuist verworven uitgestrekte heidegebied. Herman A.Huyskes liet de naam van de grenspaal en de gronden overgaan op de boerderij die hij in 1875 liet bouwen aan de zandweg van Milheeze naar Oploo. Later in 1920 ging de naam over op de parochie en het dorp.

N) Gertruda Hoeve 1929

De Gertruda hoeve is in 1929 gebouwd als een typische ontginingsboerderij van verschillende bouwstijlen waaruit geen duidelijke herkomst te herkennen valt. De boerderij is een Rijksmonument. De familie Ypma heeft dit familiebezit dan ook in de authentieke ongewijzigde staat onderhouden. Het woongedeelte ligt voor het achterliggende bedrijfsgebouwen. De boerderij lijkt vooral op een Friese kop-rompboerderij. De terugvallende staldeuren zie je vooral in Drenthe. Het gebouw heeft een mansardekap en is bedekt met asbestleien.

O) Lancaster en Burg. Wijtvlietmonument 2011

Tijdens de tweede wereldoorlog is op 21 februari 1945 hier een Lancaster bommenwerper van de Britse Luchtmacht neergestort. Bij de crash kwamen 7 van de 8 bemanningsleden om het leven. Op dit monument wordt ook aandacht geschonken ter nagedachte-

nis aan burgemeester Wim Wijtvliet die zijn leven met de dood moest bekopen in het concentratiekamp Buchenwald waar hij vermoord werd. De aanliggende straat is als eerbetoon aan hem vernoemd. Ook is er een kaart waarop alle vliegtuigcrashes staan vermeld die in de gemeente Gemert-Bakel gebeurd zijn tijdens W.O.II.

P) Beestenveld 1864

Tot 1864 besloeg het Beestenveld een nog veel groter gebied dan nu en bestond veelal uit droge en (zeer) natte heide. Het reikte vanaf Bakel, geheel langs de grens met Gemert tot aan de grens met Oploo. Na de verdeling van de Bakelse Peel in 1864 werd het Beestenveld veel kleiner en kreeg de gemeente Bakel zelf het gebied van 462 ha in eigendom. In 1892 is de Heidemij hier in opdracht van grootgrondbezitters begonnen met de ontginning en bebossing. Vanaf het ontstaan van het dorp De Rips in 1921 tot halverwege de vorige eeuw werd het productiehout geleverd aan de toenmalige eigenaar de Mijn Laura in Eijgelshoven. Het hout diende als stuthout in de mijngangen voor de kolenwinning. Vanaf 1979 zijn de bossen in eigendom van Staatsbosbeheer en wordt er een moderner bosbeheer toegepast hetgeen uitmondt in een grotere diversiteit van flora en fauna.

Q) Koordekanaal in het Beestenveld 1939

Het Koordekanaal is gegraven in 1939 als aanvulling op de Peel-Raamstelling met het Defensiekanaal. Het doel was de verdediging van ons land tegen de oorlogsdreiging van Duitsland. Het kanaal liep als aftakking van het Defensiekanaal door de Jodenpeel, natuurgebied de Klotterpeel en het Beestenveld. Vervolgens vervolgde het zijn weg langs de Vossenbergen en Elsendorp richting Mill waar het weer aansloot op de Peel-Raamstelling. De naam Koorde zegt het al, het was een deel van een cirkel die uit militair oogpunt bedoeld was als extra verdedigingslijn van de eerdergenoemde Peel-Raamstelling. Momenteel maakt het kanaal dienst uit als water aanvoer /afvoer van de (nieuwe) Peelse Loop.

Check voor meer info de website

www.HeerlijckVrij.nl

en klik op Heerlijck Groen

VV Heerlijck Vrij Gemert-Bakel

Ridderplein 49

5421 CX Gemert

T (0492) 366606

Deze wandelfolder is mede mogelijk gemaakt door Stichting Gemert-Bakel Toerisme en Recreatie welke in samenwerking met Heemkundevereniging D'n Blikken Emmer De Rips hebben gezorgd voor de route, tekstinhoud en foto's.

Website

www.blikkenemmer.nl

Fotoverantwoording:

D'n Blikken Emmer: foto nrs 1, 2, 3, 4, 5, 6, 11, 12

B. Ploegmakers: foto nrs 7, 8, 9, 10

D. Brouwers: foto nr 14

Provincie Noord-Brabant

